

DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0107>

УДК 336:339.9

JEL Classification: F23, F62, G34

Лойко Валерія Вікторівна

доктор економічних наук, професор
професор кафедри міжнародної економіки
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-3248-1585
e-mail: v.loiko@kubg.edu.ua

Казак Оксана Олексіївна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-2088-9022
e-mail: o.kazak@kubg.edu.ua

Бондарчук Володимир Ігорович

магістр з економіки
фінансовий проєктний менеджер та партнер компанії Cobit Solutions
Україна
ORCID ID: 0009-0008-5856-6521
e-mail: vibondarchuk.feu23m@kubg.edu.ua

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПЕРАЦІЙ ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ ТА ШЛЯХИ МАКСИМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ ОПЕРАЦІЙ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАНЬ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню питання перспектив розвитку операцій злиття та поглинання у міжнародному бізнесі та шляхи максимізації економічної ефективності компаній України за допомогою операцій злиття та поглинань. Встановлено аномально низьке фактичне значення показників у 2023 р. внаслідок зупинки деяких угод злиття та поглинань по причині значного впливу на учасників ринку очікувань щодо можливого початку рецесії у економіці США та світовій економіці. Був проведений прогноз тенденцій операцій злиття та поглинання компаній у міжнародному бізнесі на 2024–2028 рр. на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинань та альянсів» (ИМАО) за 2003–2023 рр. та за допомогою програмного забезпечення Microsoft Power BI. Представлено розрахункові та графічні дані прогнозних моделей кількості угод злиття та поглинання на період 2024–2028 рр. Результати отриманої моделі прогнозу кількості укладених угод за операціями злиття та поглинання показали, що прогнозні значення на 2024 р. розміщені у діапазоні 36781–58747 угод, фактичне значення 2023 р. 39 603, що знаходиться на нижній межі прогнозного довірчого інтервалу 40 402 угоди. Результати отриманої моделі прогнозу вартості однієї угоди за операціями злиття та поглинання показали, що фактичне значення 2023 р. 63 млн. долл. США знаходиться за нижньою межею прогнозного довірчого інтервалу 77 млн. долл. США, а прогнозні значення на 2024 р. розміщені у діапазоні 44–94 млн. дол. США. Результати отриманої моделі прогнозу кількості укладених угод за операціями злиття та поглинання, що здійснені фінансовими інвесторами показали, що фактичне значення 2023 р. 4447 угод знаходиться на нижній межі прогнозного довірчого інтервалу 4267 угод, а прогнозний діапазон таких угод на 2024 р. склав 3936–9821 угод. Обґрунтовано, що операції зі злиття та поглинання можуть стати потужним інструментом для вирішення проблем залучення фінансування післявоєнної реконструкції та економічного відновлення економіки України, залучення кадрового потенціалу міжнародних компаній для забезпечення сталого розвитку, а також залучення інновацій та нових технологій.

Ключові слова: міжнародна економіка; операції злиття та поглинання; міжнародні компанії; тенденції змін; прогноз; національна економіка; економічна ефективність компаній.

ВСТУП

Постановка проблеми. Наявність великого корпоративного капіталу є необхідною умовою стійкого розвитку компаній в сучасній світовій економіці. Кожна компанія має ресурси зростання обсягу капіталу за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел. Враховуючи обмеженість внутрішніх джерел збільшення обсягу капіталу компанії все частіше звертають увагу на можливості зовнішніх джерел. Одним із таких джерел збільшення обсягу капіталу компаній у міжнародній економіці є операції злиття та поглинання. Як у міжнародній так і у вітчизняній практиці існує багато форм домовленостей при здійсненні операцій злиття та поглинання. Мотиви здійснення операцій злиття та поглинання залежать від ситуації на внутрішньому та зовнішньому ринку, стратегій компаній, ресурсів, якими компанії володіють. Операції злиття і поглинання захоплюють все більшу кількість країн світу. До середини ХХ ст. операції злиття і поглинання здійснювались переважно у США. Інтеграційні та глобалізаційні процеси пришвидшують здійснення операцій злиття і поглинання в країнах Азії, Африки та Латинської Америки і уповільнюють в країнах Європи та США. Географічні зміни у проведенні операцій злиття та поглинання відображають зміни у світовій економіці та займають ключову ланку у міжнародній конкурентній боротьбі. Аналіз перспектив розвитку операцій злиття та поглинання компаній у міжнародному бізнесі надає можливість формування загальних тенденцій та закономірностей як у період економічного зростання так і у період кризових ситуацій та дозволяє окреслити шляхи максимізації економічної ефективності компаній України за допомогою операцій злиття та поглинання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно відмітити достатню кількість наукових досліджень, які присвячені різним аспектам здійснення операцій злиття та поглинання. Наприклад, у наукових статтях Büssgen, M. & Stargardt, T., Vogelsang, M. розглядаються сучасні методи вирішення проблем, з якими міжнародні компанії найчастіше стикаються при здійсненні операцій злиття та поглинання [1], [2]. Вітчизняні науковці теж не залишили без уваги цю проблему. Серед українських дослідників можна відмітити наукові праці Іванова А. [3], який проаналізував тенденції світового ринку злиття і поглинання з характеристикою хвиль угод М&А, Птащенко О.В. [4], яка розкрила зміст організаційної синергії внаслідок операцій злиття та поглинання на міжнародному ринку, Кравчука В.О. [5], який розкрив сучасні тенденції, форми та способи операцій злиття та поглинань у міжнародному бізнесі, Швидкої Т. [6], яка висвітлила питання регулювання та контролю за операціями злиття та поглинання суб'єктів господарювання. Частина наукових праць присвячена більш вузьким питанням впливу операцій злиття та поглинання у галузевому прояві. Зокрема, у наукових статтях Подолян Ю.О., Лазневої І.О. [7] відображений галузевий аналіз сучасних тенденцій світових процесів злиття та поглинання, Середи О.О. [8] представлені результати аналізу та основні тенденції глобальних угод М&А та злиття і поглинання у секторі технологій медіа та телекомунікацій, Лазневої І.О. [9] обґрунтовані тенденції процесів злиття та поглинань у страховому бізнесі, Страпчук С.І. [10] запропонована стратегія операцій злиття та поглинання як альтернатива зростання фармацевтичних компаній у короткостроковому періоді. Питання розширення інвестиційної сфери через операції злиття та поглинання в контексті сучасної економіки розглянуто у статті Казак О., Обелець Т. [11].

Зважаючи на праці науковців з різних аспектів дослідження операцій злиття та поглинання на світовому ринку і в галузевому розрізі, залишається недостатньо дослідженими питання перспектив розвитку операцій злиття та поглинання компаній у

міжнародному бізнесі та шляхи максимізації економічної ефективності підприємств за допомогою операцій злиття та поглинань в умовах післявоєнного відновлення України, чому ця стаття і присвячена.

Мета статті. Зробити прогноз перспектив розвитку операцій злиття та поглинання компаній у міжнародному бізнесі та шляхи максимізації економічної ефективності підприємств за допомогою операцій злиття та поглинань в умовах післявоєнного відновлення України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

За проведеними дослідженнями було зроблено висновки щодо позитивної динаміки зростання вартості угод злиття та поглинання компаній у міжнародному бізнесі за період 1985–2023 рр. зі зниженням у 2021–2023 рр. [12]. У 2023 р. учасники угод злиття та поглинань зіткнулися з найбільш тривалими проблемами з часів фінансової кризи 2008–2009 років. Але все ж таки активність укладання угод злиття та поглинань стабілізується, причому деякі регіони та сектори відновлюються швидше, ніж інші. Прогноз тенденцій операцій злиття та поглинання компаній у міжнародному бізнесі на 2024–2028 рр. був виконаний на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинань та альянсів» (ІММА) за 2003–2023 рр. та за допомогою програмного забезпечення Microsoft Power BI [13]. В основі прогнозування Microsoft Power BI лежить аналіз часових рядів, що допомагає визначити закономірності, тенденції та сезонні коливання даних. Microsoft Power BI використовує статистичні моделі експоненціального згладжування та ARIMA (інтегрована модель авторегресії — ковзного середнього) і автоматично вибирає модель, що найкраще відповідає історичним даним.

Під час аналізу стану операцій злиття та поглинань за 2003–2023 рр. було встановлене аномально низьке фактичне значення показників у 2023 р. внаслідок зупинки деяких угод злиття та поглинань по причині значного впливу на учасників ринку очікувань щодо можливого початку рецесії у економіці США та світовій економіці. З високою вірогідністю здійснення цих угод перейде у наступні періоди одразу після зняття очікувань щодо можливої рецесії. По цій причині з прогнозної моделі були виключені фактичні значення 2023 р.

Для побудови прогнозу кількості угод злиття та поглинання компаній в світі були використані такі припущення: рівень довірчого інтервалу 95%, виключення з даних для прогнозу значення за 2023 р., побудова прогнозу на 2024–2028 рр., встановлення сезонності 5 років. Результати отриманої моделі прогнозу показали, що фактичне значення 2023 р. 39 603 угоди знаходиться майже на нижній межі прогнозного довірчого інтервалу 40 402 угоди (рис. 1). Для наступних років отримані середнє прогнозне значення, верхня та нижня межа довірчого інтервалу відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Показники прогнозу кількості угод злиття та поглинань у світі на 2024–2028 роки, шт.

Рік	Середнє значення	Верхня межа довірчого інтервалу	Нижня межа довірчого інтервалу
2024	47764	58747	36781
2025	50295	63106	37484
2026	51379	65788	36970
2027	52416	68263	36569
2028	49185	66352	32017

Джерело: складено авторами

Нижче відображено графічне представлення прогнозу кількості угод злиття та поглинань у світі (рис. 1). На ньому видно, що отримані прогнозні показники в цілому відповідають фактичній лінії тренду.

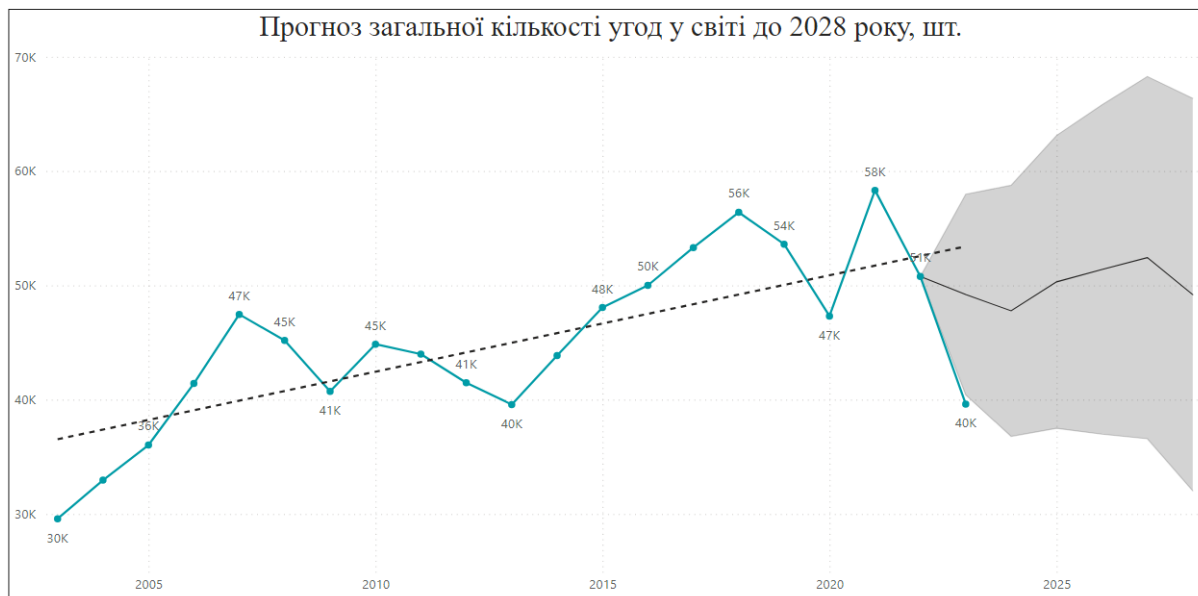

Рис. 1. Прогноз загальної кількості угод злиття та поглинання в світі до 2028 року

Джерело: розраховано авторами на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинань та альянсів» (ИМАА) [27]

Для побудови прогнозу вартості угод злиття та поглинання компаній в світі були використані такі припущення: рівень довірчого інтервалу 95%, виключення з даних для прогнозу значення за 2023 р., побудова прогнозу на 2024–2028 рр., встановлення сезонності 5 років. Результати отриманої моделі прогнозу показали, що фактичне значення 2023 р. 2 495 млрд. долл. США знаходиться в нижньому сегменті прогнозного довірчого інтервалу 1 266 млрд. долл. США (рис. 2). Для наступних років отримані середнє прогнозне значення, верхня та нижня межа довірчого інтервалу відображені у табл. 2.

Таблиця 2

Показники прогнозу вартості угод злиття та поглинань у світі на 2024–2028 рр., млрд. долл. США

Рік	Середнє значення	Верхня межа довірчого інтервалу	Нижня межа довірчого інтервалу
2024	2995	5071	918
2025	3499	5755	1224
2026	3897	6355	1438
2027	4150	6779	1522
2028	3123	5912	334

Джерело: складено авторами

Нижче відображено графічне представлення прогнозу вартості угод злиття та поглинань у світі (рис. 2). На ньому видно, що отримані прогнозні показники в цілому відповідають фактичній лінії тренду.

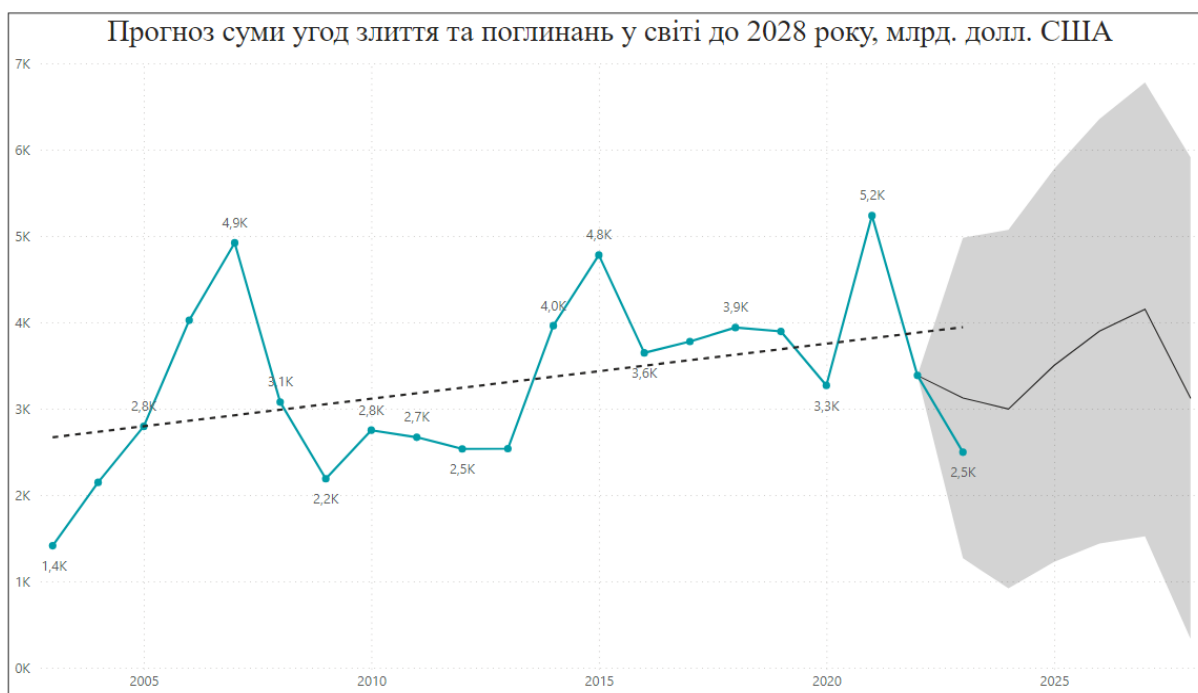

Рис. 2. Прогноз суми угод злиття та поглинань у світі до 2028 р., млрд. долл. США

Джерело: розраховано авторами на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинань та альянсів» (ІММА) [27]

Для побудови прогнозу середньої вартості однієї угоди у всьому світі до 2028 р. були використанні такі припущення: рівень довірчого інтервалу 95%, виключення з даних для прогнозу значення за 2023 р., побудова прогнозу на 2024–2028 рр., встановлення автоматичного визначення сезонності. Результати отриманої моделі прогнозу показали, що фактичне значення 2023 р. 63 млн. долл. США знаходиться за нижньою межею прогнозного довірчого інтервалу 77 млн. долл. США (рис. 3). Для наступних років отримані середнє прогнозне значення, верхня та нижня межа довірчого інтервалу відображені у табл. 3.

Таблиця 3

Показники прогнозу середньої вартості однієї угоди у всьому світі на 2024–2028 роки, млн. долл. США

Рік	Середнє значення	Верхня межа довірчого інтервалу	Нижня межа довірчого інтервалу
2024	69	94	44
2025	60	86	33
2026	62	89	34
2027	61	90	33
2028	62	92	33

Джерело: складено авторами

Графічне представлення прогнозу середньої вартості однієї угоди у всьому світі показує, що отримані прогнозні показники відповідають фактичній лінії тренду (рис. 3).

Рис. 3. Прогноз середньої вартості однієї угоди у всьому світі до 2028 р., доларів США

Джерело: розраховано авторами на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинань та альянсів» (ІМАО) [27]

Для побудови прогнозу кількості угод операцій злиття і поглинання у світі до 2028 р., що здійснені фінансовими інвесторами, були використанні такі припущення: рівень довірчого інтервалу 95%, виключення з даних для прогнозу значення за 2023 р., побудова прогнозу на 2023–2028 рр., встановлення сезонності 5 років. Результати отриманої моделі прогнозу показали, що фактичне значення 2023 р. 4447 угод знаходиться на нижній межі прогнозного довірчого інтервалу 4267 угод (рис. 4). Для наступних років отримані середнє прогнозне значення, верхня та нижня межа довірчого інтервалу відображені у табл. 4.

Таблиця 4

Показники прогнозу кількості угод операцій злиття і поглинання у світі на 2024–2028 роки, що здійснені фінансовими інвесторами, шт.

Рік	Середнє значення	Верхня межа довірчого інтервалу	Нижня межа довірчого інтервалу
2024	6878	9821	3936
2025	7127	10559	3696
2026	7154	11013	3294
2027	7305	11550	3061
2028	6619	11218	2021

Джерело: складено авторами

Нижче відображено графічне представлення прогнозу кількості угод операцій злиття і поглинання у світі, що здійснені фінансовими інвесторами (рис. 4). На ньому видно, що отримані прогнозні показники в цілому відповідають фактичній лінії тренду.

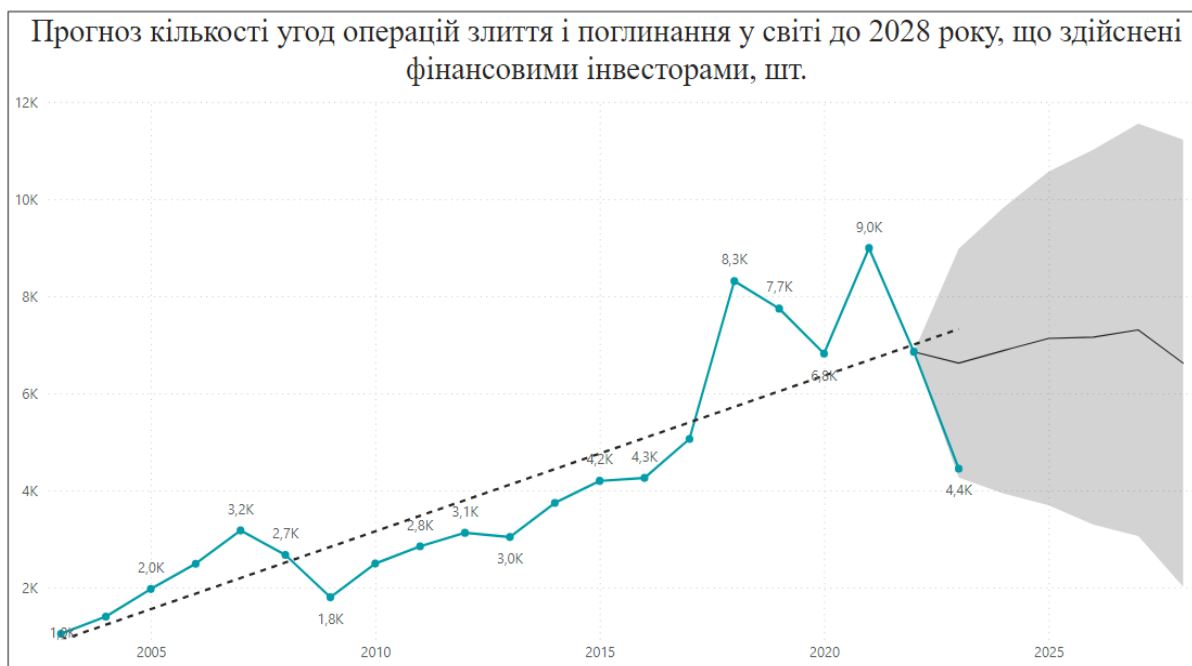

Рис. 4. Прогноз кількості угод операцій злиття і поглинання у світі до 2028 р., що здійснені фінансовими інвесторами, шт.

Джерело: розраховано авторами на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинань та альянсів» (ІММА) [27]

Для побудови прогнозу вартості угод операцій злиття і поглинання у світі до 2028 р., що здійснені фінансовими інвесторами, були використанні такі припущення: рівень довірчого інтервалу 95%, виключення з даних для прогнозу значення за 2023 рік, побудова прогнозу на 2023–2028 рр. Результати отриманої моделі прогнозу показали, що фактичне значення 2023 р. 784 млрд. долл. США знаходиться за нижньою межею прогнозного довірчого інтервалу 910 млрд. долл. США (рис. 5). Для наступних років отримані середнє прогнозне значення, верхня та нижня межа довірчого інтервалу відображені у табл. 5.

Таблиця 5

Показники прогнозу вартості угод операцій злиття і поглинання у світі на 2024-2028 рр., що здійснені фінансовими інвесторами, млрд. долл. США

Рік	Середнє значення	Верхня межа довірчого інтервалу	Нижня межа довірчого інтервалу
2024	1765	2833	696
2025	1765	3010	519
2026	1765	3166	364
2027	1765	3305	224
2028	1765	3433	96

Джерело: складено авторами

Нижче відображено графічне представлення прогнозу кількості угод операцій злиття і поглинання у світі, що здійснені фінансовими інвесторами (рис. 5).

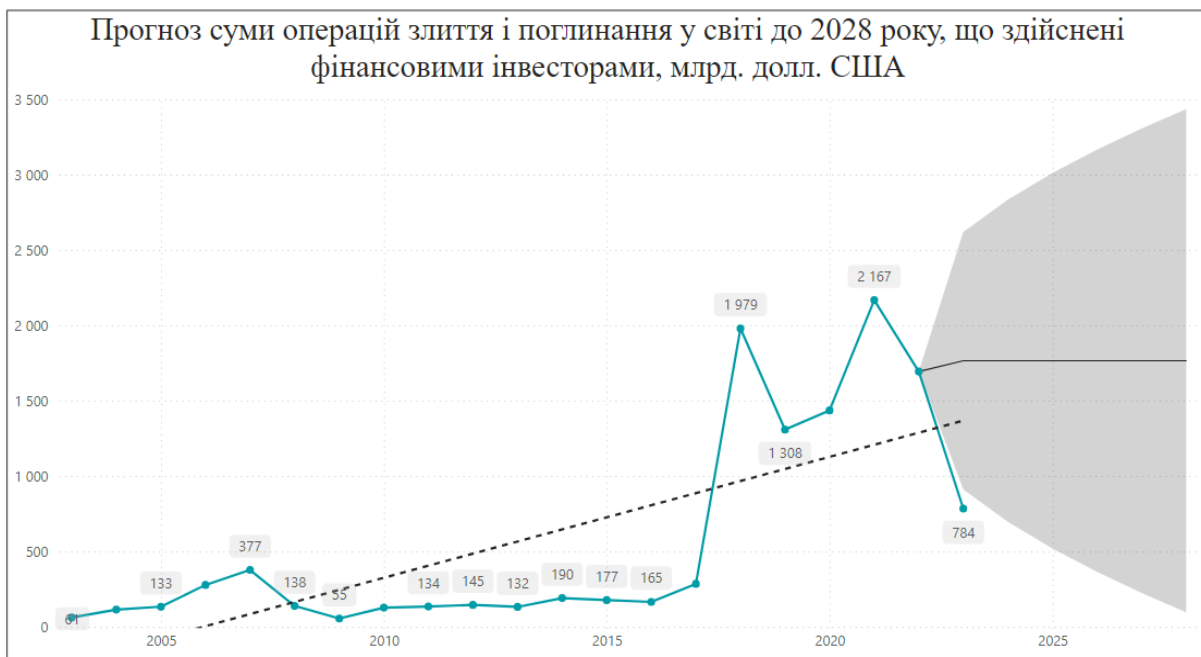

Рис. 5. Прогноз вартості угод операцій злиття і поглинання у світі до 2028 р., що здійснені фінансовими інвесторами, млрд. дол. США

Джерело: розраховано авторами на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинань та альянсів» (ІММА) [27]

Графічна інтерпретація прогнозу вартості угод операцій злиття і поглинання у світі до 2028 р., що здійснені фінансовими інвесторами, свідчить про те, що отримані прогнозні показники в цілому відповідають фактичній лінії тренду.

Український ринок операцій злиття та поглинань значною мірою залежить від розвитку загальноєвропейського ринку та є його невід'ємною складовою частиною. Український ринок операцій «злиття та поглинання» тільки перебуває на стадії свого розвитку [14], [15]. Найбільша кількість угод щодо операцій злиття та поглинання в Україні була укладено у 2008–2010 рр. на фінансовому ринку. На другому місці за кількістю операцій злиття та поглинання металургійний сектор економіки і на третьому — харчовий сектор економіки. Основні причини зниження активності на українському ринку операцій злиття та поглинання:

- війна в Україні;
- падіння доходності бізнесу через падіння платоспроможності населення;
- гострий дефіцит фінансових ресурсів;
- невизначеність щодо ситуації у майбутньому.

Після завершення російсько-української війни одним із найважливіших викликом стане післявоєнне відновлення України. Це буде складний, багатоаспектний та довготривалий процес, який включатиме вирішення економічних, соціальних, політичних та інфраструктурних проблем. Серед головних напрямків цього процесу можна виділити наступні.

1. Забезпечення безпеки на зовнішніх кордонах і всередині країни, демілітаризація та розмінування регіонів, де відбувались бойові дії.
2. Соціальна реінтеграція внутрішньо переміщених осіб, допомога тим, хто втратив близьких та житло. Психологічна реабілітація і лікування ветеранів та всіх постраждалих осіб.

3. Забезпечення стабільного політичного середовища для ефективного управління процесом відновлення, боротьба з корупцією та проведення реформ для створення сприятливих умов для відновлення.
4. Відновлення інфраструктурних об'єктів, таких як дороги, мости, житлові будинки, школи, лікарні та енергетичні об'єкти, що були зруйновані або пошкоджені в результаті бойових дій.
5. Ліквідація наслідків екологічних катастроф, таких як забруднення води, ґрунтів та знищення природних екосистем внаслідок військових дій.
6. Вирішення проблеми фінансування післявоєнної реконструкції та економічного відновлення. Ця проблема ускладнюється тим, що після завершення військових дій рівень інфляції, державного боргу та рівень зруйнованості економіки можуть значно обмежити можливості уряду.
7. Вирішення проблеми демографічної кризи, підвищення кадрового потенціалу та залучення нових талантів для забезпечення сталого розвитку.
8. Залучення інновацій та нових технологій для розвитку смарт-міст та модернізації інфраструктури і промисловості.
9. Продовження шляху до інтеграції з Європейським Союзом та збільшення міжнародної підтримки.

Операції зі злиття та поглинання можуть стати потужним інструментом для вирішення проблем залучення фінансування післявоєнної реконструкції та економічного відновлення, залучення кадрового потенціалу міжнародних компаній для забезпечення сталого розвитку, а також залучення інновацій та нових технологій. Нижче наведені основні шляхи, за допомогою яких угоди злиття та поглинання можуть сприяти вирішенню зазначених проблем.

- Консолідація підприємств у секторі будівництва, енергетики та логістики, що дозволить збільшити фінансові ресурси, підвищити ефективність та зменшити витрати на реалізацію великих інфраструктурних проєктів.
- Залучення іноземних інвесторів, що допоможе забезпечити необхідні інвестиції для відновлення економіки та полегшити доступ українських компаній до нових ринків, технологій та кадрового потенціалу міжнародних компаній.
- Консолідація компаній у різних секторах, особливо у виробництві та будівництві, може призвести до створення нових робочих місць, що допоможе реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та ветеранів.
- Стимулювання модернізації корпоративного управління, запровадження прозорих практик та антикорупційних стандартів, що буде сприяти загальному поліпшенню бізнес-клімату в Україні.
- Консолідація зусиль компаній, що займаються технологіями безпеки, створюючи більш потужні та інноваційні рішення для відновлення безпеки країни.
- Об'єднання ресурсів різних компаній дозволить прискорити розвиток відновлюваних джерел енергії та модернізацію енергетичної інфраструктури.

Важливе місце займає вплив операцій злиття та поглинань на економічну ефективність підприємств. Цей вплив може відобразитись на фінансових показниках компанії безпосередньо або опосередковано. Вдало сплановані та реалізовані операції злиття та поглинань безпосередньо можуть покращити такі фінансові та нефінансові показники ефективності: річний дохід, частка ринку, кількість працівників, кількість

запусків нової продукції на рік, кількість продуктів на етапі розробки, валовий прибуток, чистий прибуток, EBITDA, ROA, ціни акцій.

Крім того, за допомогою операцій злиття та поглинань компанії можуть отримати наступні досягнення, що будуть опосередковано впливати на зростання фінансових та нефінансових показників ефективності.

- Оптимізувати управлінські процеси шляхом усунення дублювання функцій, підвищення ефективності управлінських структур та використання кращих практик корпоративного управління. Це призводить до зменшення витрат на управління, може скоротити кількість управлінського персоналу та оптимізувати бізнес-процеси.
- Диверсифікувати діяльність з різних секторів або регіонів, що допоможе зменшити залежність від окремих джерел доходу чи ризиків. Це може бути особливо важливим в післявоєнний період, коли деякі сектори економіки та регіони можуть відчувати більший вплив кризи.
- Підвищити інноваційний потенціал, сприяти впровадженню новітніх технологій і підходів до виробництва.
- Збільшити доступ до фінансових ресурсів як через залучення інвестицій, так і через спрощення доступу до зовнішніх джерел фінансування та зменшення вартості позик завдяки масштабам міжнародних компаній і зниженим ризикам.
- Допомогти українським підприємствам швидше інтегруватися в глобальні ланцюги постачання та виходити на нові ринки.
- Досягти синергії витрат завдяки економії внаслідок консолідації операцій і ресурсів, а також усуваючи надмірності та оптимізуючи процеси.

В сучасних умовах ключовим фактором вдалого планування, успішного здійснення операцій злиття та поглинання та швидкої максимізації економічної ефективності після закриття угод є автоматизація цих процесів. Впровадження новітніх технологій значно змінило підхід до фінансової інтеграції в рамках операцій злиттів і поглинань. До основних технологічних досягнень, що докорінно змінили цей процес, відносяться системи планування ресурсів підприємства та автоматизовані інструменти звірки.

Системи планування ресурсів підприємства забезпечують автоматизований облік та керування ресурсами, консолідацію фінансових даних та обмін даними і їх аналіз у реальному часі. Системи планування ресурсів підприємства здійснили значний прорив у фінансовій інтеграції в процесах злиття та поглинань. Ці платформи забезпечують централізоване сховище фінансових даних для обох компаній — як покупця, так і об'єкта придбання, що сприяє більш плавній консолідації. Забезпечуючи єдине джерело перевіреної інформації, ці системи усувають необхідність у використанні кількох різних платформ, що зменшує складність і ймовірність розбіжностей. Така консолідація дає можливість отримати цілісне бачення фінансового стану об'єднаної компанії, сприяючи кращим рішенням на кожному етапі інтеграції.

Однією з ключових переваг систем планування ресурсів підприємства є можливість обміну даними та аналізу в реальному часі. Це особливо важливо в умовах швидких темпів інтеграційних процесів при здійсненні операцій злиття та поглинань. Обидві сторони можуть одночасно отримувати доступ до актуальної фінансової інформації, що забезпечує прозорість і дозволяє швидко реагувати на нові виклики. Інтегровані інструменти аналізу в реальному часі дають змогу відразу отримати інсайти щодо ключових фінансових показників, що допомагає оперативно виявляти синергії та потенційні проблемні області.

Застосування автоматизованих інструментів звірки значно скоротили кількість помилок, що виникають під час ручної фінансової інтеграції. Ручні методи звірки зазвичай потребують багато часу і схильні до помилок, особливо при роботі з великими обсягами даних з різних джерел. Автоматизовані інструменти застосовують передові алгоритми для порівняння фінансових записів у різних системах, що суттєво покращує точність і ефективність. Дослідження Ernst & Young показує, що компанії, які використовують автоматизовані інструменти звірки під час M&A, зменшили кількість помилок, пов'язаних зі звіркою, на 40%.

Автоматизовані інструменти звірки також мають важливе значення для узгодження фінансових записів між компаніями, які об'єднуються. Вони можуть виявляти невідповідності в облікових практиках, планах рахунків і стандартах фінансової звітності, забезпечуючи безперебійний перехід до єдиної фінансової структури. Автоматизуючи процес узгодження та налаштування фінансових даних із різних систем, ці інструменти допомагають забезпечити послідовність та відповідність регуляторним стандартам. Така гармонізація є необхідною для створення уніфікованої системи фінансової звітності нової компанії, що сприяє більш точному фінансовому плануванню та прогнозуванню.

Крім цього також існують інші технології, що покращують процеси злиття та поглинання. До значних кроків уперед у здатності аналізувати складні фінансові дані, передбачати результати й отримувати стратегічні інсайти відносяться інтеграція штучного інтелекту та машинного навчання у процеси операцій злиття та поглинань.

Алгоритми штучного інтелекту та машинного навчання суттєво змінили підхід до операцій злиття та поглинань, надаючи нові можливості для прогнозування аналітики. Ці технології можуть обробляти значні обсяги історичних і актуальних даних для прогнозування ймовірних результатів угод. Наприклад, моделі на базі штучного інтелекту аналізують шаблони з попередніх угод, ринкові тренди й фінансові показники певних компаній, щоб оцінити ймовірність успіху запланованого злиття. Дослідження Accenture вказує, що компанії, які використовують штучний інтелект у своїх процесах злиття та поглинань, на 37% частіше досягають або перевершують очікувані результати угод.

Одним із найцінніших застосувань штучного інтелекту та машинного навчання в операціях злиття та поглинань є їх здатність виявляти та кількісно оцінювати фінансові ризики й можливості, які можуть залишитися непоміченими при традиційних методах аналізу. Ці технології обробляють великі обсяги даних, включаючи фінансову звітність, ринкові дослідження й навіть неструктуровані дані, такі як новини або соціальні медіа, для виявлення прихованих закономірностей і кореляцій. Це дає змогу компаніям прогнозувати потенційні фінансові ризики, наприклад, приховані зобов'язання або ринкові вразливості, а також ідентифікувати можливості для синергій і створення додаткової вартості. Дослідження McKinsey показує, що підхід до оцінки ризиків на базі штучного інтелекту може підвищити точність прогнозування ризиків до 80% у порівнянні з традиційними методами.

Застосування штучного інтелекту та машинного навчання в операціях злиття та поглинань виходить за межі базового аналізу даних. Ці технології все частіше використовуються для отримання стратегічних інсайтів, які можуть значно вплинути на процес злиття та поглинання. Завдяки здатності обробляти та інтерпретувати складні набори даних, штучний інтелект та машинне навчання надають керівникам глибокі інсайти з різних аспектів злиття, включаючи наступне:

1. Оптимальні стратегії інтеграції. Алгоритми штучного інтелекту аналізують історичні дані про інтеграцію, пропонуючи найбільш ефективні стратегії об'єднання різних компонентів компаній, від ІТ-систем до корпоративних культур.
2. Точність оцінки вартості. Моделі машинного навчання підвищують точність оцінки вартості компаній, враховуючи складні взаємозв'язки між багатьма факторами, що допомагає виявити приховану вартість або переоцінку.
3. Прогнозування результатів операцій злиття та поглинань. Штучний інтелект здатен прогнозувати ймовірні результати діяльності об'єднаної компанії у різних сценаріях, що допомагає формувати реалістичні очікування та підтримувати стратегію після злиття.
4. Аналіз конкурентів. Ці технології дозволяють здійснювати глибокий аналіз стратегій і ринкових позицій конкурентів, що допомагає ухвалювати стратегічні рішення під час процесу злиття та поглинань.

Стратегічні інсайти на основі штучного інтелекту набувають особливої цінності у швидкоплинному бізнес-середовищі, де швидке ухвалення рішень, засноване на даних, може визначити успіх чи провал злиття. Згідно з опитуванням Deloitte, 63% керівників вважають, що штучний інтелект і когнітивні технології матимуть значний вплив на операції злиття та поглинання у найближчі роки, що підкреслює зростаючу роль цих технологій у формуванні стратегій злиття та поглинання.

Зі зростанням значення штучного інтелекту та машинного навчання у операціях злиття та поглинання очікується, що ці технології продовжуватимуть розвиватися, пропонуючи ще більш потужні прогностичні можливості та стратегічні інсайти. Проте, незважаючи на потужність цих технологій, важливо поєднувати їх із людським досвідом і судженням для досягнення найкращих результатів у процесах злиття та поглинання.

Широко впроваджуючи автоматизацію процесів злиття та поглинань слід також приділити особливу увагу захисту конфіденційних фінансових даних під час угоди. Процес злиття часто супроводжується передачею й об'єднанням конфіденційної фінансової інформації, тому забезпечення кібербезпеки стає надзвичайно важливим. Основні підходи до захисту фінансових даних під час перехідного періоду включають наступні заходи.

- Проведення комплексних аудитів кібербезпеки для обох компаній.
- Застосування надійних методів шифрування для захисту даних як у транзиті, так і в статичному стані.
- Впровадження суворих механізмів контролю доступу та автентифікації.
- Навчання співробітників основам кібербезпеки, особливо тих, хто бере участь у процесі інтеграції.

Згідно з дослідженням IBM Security, середня вартість витоку даних у фінансовій сфері у 2020 році становила 5,85 мільйона доларів, що підкреслює необхідність ефективних заходів кібербезпеки під час операцій злиття та поглинань.

Вплив цих технологічних рішень на фінансову інтеграцію при злиттях і поглинаннях неможливо переоцінити. Вони не лише прискорюють процес інтеграції, але й підвищують його точність і надійність, що зрештою сприяє загальному успіху злиття або поглинання.

Таким чином операції злиття та поглинання можуть стати потужним інструментом для підвищення ефективності діяльності підприємств України. Але при виборі цього інструменту треба зважати на різноманітні виклики та ризики, які можуть суттєво вплинути

на успіх операцій злиття та поглинання. Розуміння цих ризиків і розробка стратегій їх пом'якшення має вирішальне значення для досягнення необхідних результатів.

Ризики можуть варіюватися від технічних проблем, таких як сумісність даних і час простою системи управління, до культурних розбіжностей персоналу компаній і опору змінам. Ретельна оцінка цих ризиків, включаючи фінансові, операційні та юридичні фактори, є важливою для розробки комплексного плану інтеграції. Судові спори, проблеми інтелектуальної власності та дотримання правил захисту прав споживачів ще більше ускладнюють процеси злиття та поглинання. Раннє виявлення цих проблем дозволяє розробити стратегії пом'якшення, сприяючи більш плавному процесу.

Культурна інтеграція є однією з найбільш важливих проблем у здійсненні операцій злиття та поглинання. Майже 30% невдалих угод пояснюються культурними розбіжностями між компаніями. Організації повинні проаналізувати можливі проблеми на ранніх етапах процесу, щоб виявити потенційні конфлікти та сприяти співпраці між командами. Відкрита комунікація та інклюзивні практики можуть допомогти зміцнити довіру та створити єдину культуру в компанії.

Іншим ризиком виступає планування операцій злиття та поглинання у надто тісні терміни. Важливо пам'ятати, що збереження гнучкості має вирішальне значення для вирішення непередбачуваних проблем. Непередбачувані події на ринку чи глобальні кризи, можуть мати глибокий вплив на здійснення операцій злиття та поглинання, і для подолання цих невизначеностей необхідне проактивне управління.

Слабка практика належної перевірки може призвести до поганої оцінки та збільшення ризиків під час здійснення угоди злиття та поглинання. Збір обізнаної та досвідченої команди належної перевірки має життєво важливе значення для раннього виявлення ризиків і прийняття обґрунтованих рішень. Ця команда повинна включати спеціалістів, які розуміють конкретні виклики галузі та поточну угоду, що зрештою може створити більшу цінність для організації.

Іншою поширеною проблемою виступає відсутність належної комунікації у команді інтеграції. Вирішення цієї проблеми може сприяти прозорості та зменшити опір змінам під час здійснення операції злиття та поглинання. Сприяючи відкритому діалогу, організації можуть краще керувати проблемами співробітників і заохочувати почуття єдності під час всього процесу злиття та поглинання.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Прогноз тенденцій злиття та поглинання компаній у міжнародному бізнесі на 2024–2028 рр. виконаний на основі статистичних даних «Інституту злиття, поглинання та альянсів» (ІМАО) за 2003–2023 рр. та за допомогою програмного забезпечення Microsoft Power BI. Встановлено аномально низьке фактичне значення показників у 2023 р. внаслідок зупинки деяких угод злиття та поглинання по причині значного впливу на учасників ринку очікувань щодо можливого початку рецесії у економіці США та світовій економіці. З високою вірогідністю здійснення цих угод перейде у наступні періоди одразу після зняття очікувань щодо можливої рецесії. По цій причині з прогнозної моделі були виключені фактичні значення 2023 р. Для побудови прогнозу кількості угод злиття та поглинання компаній в світі були використанні такі припущення: рівень довірчого інтервалу 95%, виключення з даних для прогнозу значення за 2023 р., побудова прогнозу на 2023–2028 рр., встановлення сезонності 5 років. Графічна інтерпретація прогнозу вартості угод операцій злиття і поглинання у світі до 2028 р., що здійснені фінансовими інвесторами, свідчить про те, що отримані прогнозні показники в цілому відповідають фактичній лінії тренду.

Після завершення російсько-української війни одним із найважливіших викликом стане післявоєнне відновлення України. Операції зі злиття та поглинання можуть стати потужним інструментом для вирішення проблем залучення фінансування післявоєнної реконструкції та економічного відновлення, залучення кадрового потенціалу міжнародних компаній для забезпечення сталого розвитку, а також залучення інновацій та нових технологій. Важливе місце займає вплив операцій злиття та поглинань на економічну ефективність підприємств. Цей вплив може відобразитись на фінансових показниках компанії безпосередньо або опосередковано. В сучасних умовах ключовим фактором вдалого планування, успішного здійснення операцій злиття та поглинання та швидкої максимізації економічної ефективності після закриття угод є автоматизація цих процесів. До основних технологічних досягнень, що докорінно змінили цей процес, відносяться системи планування ресурсів підприємства та автоматизовані інструменти звірки. Однією з ключових переваг систем планування ресурсів підприємства є можливість обміну даними та аналізу в реальному часі. Це особливо важливо в умовах швидких темпів інтеграційних процесів при здійсненні операцій злиття та поглинань. Інтегровані інструменти аналізу в реальному часі дають змогу відразу отримати інсайти щодо ключових фінансових показників, що допомагає оперативно виявляти синергії та потенційні проблемні області. Одним із найцінніших застосувань штучного інтелекту та машинного навчання в операціях злиття та поглинань є їх здатність виявляти та кількісно оцінювати фінансові ризики й можливості, які можуть залишитися непоміченими при традиційних методах аналізу. Застосування штучного інтелекту та машинного навчання в операціях злиття та поглинань виходить за межі базового аналізу даних. Ці технології все частіше використовуються для отримання стратегічних інсайтів, які можуть значно вплинути на процес злиття та поглинання. Таким чином операції злиття та поглинання можуть стати потужним інструментом для підвищення ефективності діяльності підприємств України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Büsngen, M. & Stargardt, T. To merge or not to merge? The impact of mergers and acquisitions on corporate success in the pharmaceutical industry. *Manage Decis Econ.* 2024; 1–14. URL: https://www.researchgate.net/publication/378677856_To_merge_or_not_to_merge_The_impact_of_mergers_and_acquisitions_on_corporate_success_in_the_pharmaceutical_industry
2. Vogelsang, M. How AI will impact due diligence in M&A transaction. URL: <https://www.bcg.com/publications/2023/ten-lessons-to-succeed-on-mergers-and-acquisitions>
3. Іванов А. Аналіз тенденцій світового ринку злиття і поглинання. *Галицький економічний вісник.* 2020. № 1(62). С. 21 – 29.
4. Птащенко О.В. Особливості «злиття» та «поглинання» компаній у міжнародному бізнесі. *Бізнесінформ.* 2021. № 1. С. 34-39.
5. Кравчук В.О. Особливості процесу злиття та поглинання у міжнародному бізнесі. *Молодий вчений.* 2020. № 10(86). С. 37-42.
6. Швидка Т. Регулювання та контроль за злиттями та поглинаннями суб'єктів господарювання. *Підприємництво, господарство і право.* 2021. № 2. С. 63-68.
7. Подолян Ю.О., Лазнева І.О. Галузевий аналіз сучасних тенденцій світових процесів злиття та поглинання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні відносини та світове господарство.* 2019. Вип. 26. Част. 2. С. 39 – 43.
8. Серода О.О. Особливості злиття та поглинань корпоративних підприємств в сфері ІТ-технологій, медіа та комунікацій. *Механізм регулювання економіки.* 2023. №2(100). С. 57-61.
9. Лазнева І.О. Злиття та поглинання як метод досягнення стратегічних цілей страхових ТНК. *Економіка та суспільство.* 2018. №17. С. 30 – 36.
10. Страпчук С.І. Стратегія злиття та поглинання як альтернатива зростання фармацевтичних компаній у короткостроковому періоді. *Економіка і суспільство.* 2017. № 9. С. 673 – 677.

11. Kazak, O., & Obelets, T. (2019). Determinants of investment sphere development in the context of the modern economic paradigm. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(5), 54-60. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-54-60>

12. Лойко В.В., Бондарчук В.І. Аналіз тенденцій операцій злиття та поглинання компаній у міжнародному бізнесі за обсягами вартості угод. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 1 (13). С. 178- 187.

13. IMAA: Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. Available at: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics/> (accessed: 22 April 2024).

14. Обсяг українського ринку злиття та поглинання в 2021 році зріс на 80%. URL: <https://gmk.center/ua/news/obsiah-ukrainskoho-ryнку-zlyttia-ta-pohlynannia-v-2021-rotsi-zris-na-80/>

15. Операції злиття та поглинання у 2023 році. URL: <https://kpmg.com/ua/en/home/insights/2024/02/2023-ma-radar-ukraine.html>

Valeriia Loiko

Doctor of Science (Economics), Professor
Professor of the Department of International Economics
Boris Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-3248-1585
e-mail: v.loiko@kubg.edu.ua

Oksana Kazak

PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Finance
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-2088-9022
e-mail: o.kazak@kubg.edu.ua

Volodymir Bondarchuk

Master of Economics
Financial Project Manager and Partner at Cobit Solutions
Ukraine
ORCID ID: 0009-0008-5856-6521
e-mail: vibondarchuk.fe23m@kubg.edu.ua

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MERGER AND ACQUISITION TRANSACTIONS IN INTERNATIONAL BUSINESS AND WAYS TO MAXIMIZE THE ECONOMIC EFFICIENCY OF UKRAINIAN COMPANIES THROUGH MERGER AND ACQUISITION TRANSACTIONS

Abstract. The article is devoted to the study of the prospects for the development of mergers and acquisitions in international business and ways to maximize the economic efficiency of Ukrainian companies through mergers and acquisitions. An abnormally low actual value of the indicators in 2023 was established due to the suspension of some mergers and acquisitions due to the significant impact on market participants of expectations regarding the possible onset of a recession in the US economy and the world economy. A forecast of trends in mergers and acquisitions in international business for 2024–2028 was made based on statistical data from the Institute of Mergers, Acquisitions and Alliances (IMAA) for 2003–2023 and using Microsoft Power BI software. Calculated and graphical data of forecast models of the number of mergers and acquisitions for the period 2024–2028 are presented. The results of the obtained model for the forecast of the number of concluded deals in mergers and acquisitions showed that the forecast values for 2024 are in the range of 36781–58747 deals, the actual value in 2023 is 39,603, which is at the lower limit of the forecast confidence interval of 40,402 deals. The results of the obtained model for the forecast of the cost of one deal in mergers and acquisitions showed that the actual value in 2023 of 63 million USD is beyond the lower limit of the forecast confidence interval of 77 million USD, and the forecast values for 2024 are in the range of 44–94 million USD. The results of the obtained model for the forecast of the number of concluded deals in mergers and acquisitions carried out by financial investors showed that the actual value in 2023 of 4447 deals are at the lower limit of the forecast confidence interval of 4267 deals, and the forecast range of such deals for 2024 was 3936–9821 deals. It is substantiated that mergers and acquisitions can become a powerful tool for solving the problems of attracting financing for post-war reconstruction and economic recovery of the Ukrainian economy, attracting the human resources of international companies to ensure sustainable development, as well as attracting innovations and new technologies.

Keywords: international economy; mergers and acquisitions; international companies; trends; forecast; national economy; economic efficiency of companies.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Büssgen, M. & Stargardt, T. To merge or not to merge? The impact of mergers and acquisitions on corporate success in the pharmaceutical industry. *Manage Decis Econ.* 2024; 1–14. URL: https://www.researchgate.net/publication/378677856_To_merge_or_not_to_merge_The_impact_of_mergers_and_acquisitions_on_corporate_success_in_the_pharmaceutical_industry

2. Vogelsang, M. How AI will impact due diligence in M&A transaction. URL: <https://www.bcg.com/publications/2023/ten-lessons-to-succeed-on-mergers-and-acquisitions>
3. Ivanov, A. (2020), "Analysis of trends in the world market of mergers and acquisitions", *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 1(62), pp. 21 - 29.
4. Ptashchenko, O. (2021), "Peculiarities of "mergers" and "takeovers" of companies in international business", *Business information.*, vol. 1, pp.. 34-39.
5. Kravchuk, V. (2020), "Peculiarities of the merger and acquisition process in international business", *Young scientist*, vol. 10(86), pp. 37-42.
6. Shvydka, T. (2021), "Regulation and control of mergers and acquisitions of business entities", *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*. vol. 2, pp. 63-68.
7. Podolyan, Yu. & Lazneva, I. (2019), "Industry analysis of current trends in global mergers and acquisitions", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni vidnosyny ta svitove gospodarstvo*, Issue 26. Chast. 2, pp. 39-43.
8. Sereda, O. (2023), "Peculiarities of mergers and acquisitions of corporate enterprises in the field of IT technologies, media and communications", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, vol. 2(100), pp. 57-61.
9. Lazneva, I. (2018), "Mergers and acquisitions as a method of achieving the strategic goals of insurance TNCs", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 17, pp. 30-36.
10. Strapchuk, S. (2017), "Merger and acquisition strategy as an alternative for the growth of pharmaceutical companies in the short term", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 9, pp. 673 – 677.
11. Kazak, O., & Obelets, T. (2019), "Determinants of investment sphere development in the context of the modern economic paradigm", *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(5), 54-60. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-54-60>
12. Loiko, V., & Bondarchuk, V. (2024), "Analysis of trends in mergers and acquisitions in international business by transaction value", *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, 1 (13), 178-187.
13. IMAA: Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. Available at: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics/> (accessed: 22 April 2024).
14. The volume of the Ukrainian merger and acquisition market in 2021 increased by 80%. URL: <https://gmk.center/ua/news/obsiah-ukrainskoho-rynku-zlyttia-ta-pohlynannia-v-2021-rotsi-zris-na-80/>
15. Mergers and acquisitions in 2023. URL: <https://kpmg.com/ua/en/home/insights/2024/02/2023-ma-radar-ukraine.html>

Стаття надійшла до редакції 23.12.24

Рецензовано 08.01.25

Опубліковано 24.01.2025 р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.